GENERALINĖS ADVOKATĖS JULIANE KOKOTT IŠVADA,

pateikta 2007 m. vasario 8 d. [1]

I — Įžanga

1. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi pareikšti nuomonę dėl atliekų teisės aktų ir nuotekų teisės aktų tarpusavio santykio. Pateikiamas klausimas, ar nuotekos, išbėgusios iš nuotekų surinkimo sistemos, pripažįstamos atliekomis. Šiuo atveju visų pirma reikia nustatyti, ar nuotekų teisės aktų nuostatos pakankamai reglamentuoja tokią situaciją.

1 — Originalo kalba: vokiečių.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisės aktai*

1. Atliekų teisės aktai

2. Nagrinėjamu laikotarpiu pagrindinis atliekų teisės aktas buvo 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyva 75/442/EEB dėl atliekų [2] (toliau – Pagrindų direktyva dėl atliekų).

2 — OL L 194, p. 47, iš dalies pakeista 1991 m. kovo 18 d. Tarybos direktyva 91/156/EEB, (OL L 78, p. 32), kurią paskutinį kartą iš dalies pakeitė 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimas 96/350/EB, pritaikantis Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų IIA ir IIB priedus (OL L 135, p. 34). Ši direktyva buvo panaikinta 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/12/EB dėl atliekų nauja konsoliduota redakcija, iš esmės nepakeitus jos turinio.
Žr. taip pat 2006 m. sausio 4 d. Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl atliekų, COM (2005) 667 galutinis, http://register.consilium.europa.eu/pdf/de/06/st05/st05050.de06.pdf. Šioje dar neužbaigtoje teisės aktų priėmimo procedūroje Pagrindų direktyva dėl atliekų turi būti iš esmės atnaujinta.

3. Atliekų sąvoką apibrėžia Pagrindų direktyvos dėl atliekų 1 straipsnio a punktas. Remiantis šiuo punktu „atliekos“ reiškia „medžiagą ar daiktą, patenkantį į I priedo kategorijas, kurias atliekų turėtojas šalina, ketina ar privalo šalinti“.

4. Remiantis 1 straipsnio d punktu sąvoka „tvarkymas“ reiškia „atliekų surinkimą, vežimą, panaudojimą ir šalinimą, įskaitant šių operacijų priežiūrą ir šalinimo vietų priežiūrą, po jų uždarymo“.

5. Remiantis 2 straipsnio 1 dalies b punktu Pagrindų direktyva dėl atliekų netaikoma kai kurioms aiškiai nurodytoms atliekų rūšims, kurias reglamentuoja kiti teisės aktai. Prie tokių atliekų rūšių priskirtinos iv) papunktyje nurodytos nuotekos, išskyrus skystas atliekas.

6. Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 2 dalis numato, kad specialios taisyklės, taikomos ypatingais atvejais arba papildančios šios direktyvos taisykles dėl konkrečių atliekų kategorijų tvarkymo, gali būti nustatytos atskiromis direktyvomis.

7. Pagrindų direktyvos dėl atliekų 4 straipsnis nustato pagrindines su atliekomis susijusias pareigas:

„Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad atliekos būtų panaudotos ar pašalintos nesukeliant pavojaus žmonių sveikatai ir nenaudojant procesų ar būdų, galinčių pakenkti aplinkai, visų pirma

— nesukeliant pavojaus vandeniui, orui, dirvožemiui, augalams ir gyvūnams,

— nesukeliant triukšmo ar kvapų,

— nedarant neigiamo poveikio kraštovaizdžiui ar ypatingai svarbioms vietovėms.

Valstybės narės taip pat imasi būtinų priemonių uždrausti atliekų išmetimą, išvertimą ar nekontroliuojamą šalinimą.“

2. Nuotekų teisės aktai

8. Nuotekų teisės aktai išplaukia iš 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo [3] (toliau – Nuotekų direktyva). Remiantis 1 straipsnio 1 dalimi ši direktyva taikoma miesto nuotekų surinkimui, valymui bei išleidimui ir nuotekų iš tam tikrų pramonės sektorių valymui bei išleidimui. Remiantis antrąja pastraipa jos tikslas – apsaugoti aplinką nuo išleidžiamų minėtų nuotekų žalingo poveikio.

9. 3 straipsnis reglamentuoja nuotekų surinkimo sistemų įrengimą. Atsižvelgiant į aglomeracijos dydį ir aplinkos jautrumą numatomi skirtingi terminai. Remiantis 3 straipsnio 2 dalimi nuotekų surinkimo sistemos turi „atitikti I priedo A dalies reikalavimus".

10. I priedo A dalis suformuluota taip:

„Nuotekų surinkimo sistemose atsižvelgiama į nuotekoms keliamus reikalavimus.

Nuotekų surinkimo sistemų projektavimas, statyba ir priežiūra yra vykdoma vadovaujantis geriausiais technikos pasiekimais, jei tai nėra pernelyg brangu, ypač atsižvelgiant į tai:

— koks yra miesto nuotekų tūris ir pobūdis,

— kad būtų apsisaugota nuo nuotekų prasisunkimo,

— kad būtų galima riboti priimančių vandenų užteršimą, esant smarkioms liūtims."

11. Nuotekų direktyvos 4–7 straipsniuose nustatyta, kaip turi būti valomos nuotekos. 8 straipsnyje numatyta šių taisyklių išimtis.

12. 10 straipsnyje numatyti kiti reikalavimai valymo įrenginiams:

„Valstybės narės užtikrina, kad miesto nuotekų valymo įrenginiai, pastatyti taip, kad

3 — OL L 135, p. 40, paskutinį kartą pakeista 1998 m. vasario 27 d. Komisijos direktyva 98/15/EB, iš dalies keičiančia Tarybos direktyvą 91/271/EEB, susijusią su keliais I priede nurodytais reikalavimais (OL L 67, p. 29).

atitiktų 4, 5, 6 ir 7 straipsnių reikalavimus, būtų suprojektuoti, pastatyti, eksploatuojami ir prižiūrimi taip, kad jų veiklos rezultatai būtų pakankamai geri esant įprastinėms vietos klimato sąlygoms. Projektuojant nuotekų valymo įrenginius, atsižvelgiama į sezoninius apkrovos kitimus."

13. 9 straipsnis reglamentuoja nuotekų problemų, susijusių su keliomis valstybėmis narėmis, sprendimą.

14. 11 straipsnyje nustatytos gamybinių nuotekų, išleidžiamų į nuotekų surinkimo sistemas, išleidimo sąlygos. 13 straipsnyje numatytos tam tikrų pramonės sektorių įmonių nevalytų nuotekų išleidimo sąlygos. 12 straipsnis reglamentuoja išvalytų nuotekų naudojimą pakartotinai, o 14 straipsnis susijęs su dumblo, susidariusio valant nutekamuosius vandenis, tvarkymu.

15. 15 straipsnis reglamentuoja Nuotekų direktyvos taikymo kontrolę, 16 straipsnis – visuomenės informavimą, 17 straipsnis – direktyvos įgyvendinimą valstybėse narėse, 18 straipsnis — Komisijos veiksmus, o 19 straipsnis — direktyvos perkėlimą.

B — *Nacionalinė teisė*

16. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra išsamios informacijos apie nacionalinės teisės aktus. Kaip matyti iš su prejudiciniais klausimais susijusios nuostatos, *inter alia*, prejudiciniame klausime minimas 1991 m. Įstatymas dėl pramoninio vandens (*Water Industry Act*), tik perkelia Bendrijos teisę.

III — Faktinės bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

17. *Thames Water Utilities* prižiūri maždaug 80 000 km ilgio nuotekų surinkimo sistemą Temzės regione. *Thames Water Utilities* yra kaltinama dėl nuo 2003 m. vasario iki balandžio mėn. įvykusių 11 avarijų, kai iš šios nuotekų surinkimo sistemos išbėgo nuotekos ir išsiliejo Kento grafystės teritorijos žemėje.

18. *Environment Agency* pranešus apie šiuos išleidimus, *Thames Water Utilities* buvo iškelta byla dėl neteisėto atliekų šalinimo.

Thames Water Utilities mano, kad iš nuotekų surinkimo sistemos išbėgusios nuotekos nėra atliekos.

19. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar iš nuotekų surinkimo sistemos, kurią naudoja valstybinė nuotekų surinkimo įmonė pagal Nuotekų direktyvą ir (arba) pagal 1991 m. Įstatymą dėl pramoninio vandens, išbėgusios nuotekos laikomos „atliekomis" Pagrindų direktyvos dėl atliekų prasme?

2. Teigiamai atsakius į pirmąjį klausimą, ar minėtos nuotekos:

a) nepatenka į sąvokos „atliekos" taikymo sritį, kurios tokiomis pripažįstamos pagal Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies iv papunktį, ypač dėl Nuotekų direktyvos ir (arba) 1991 m. Įstatymo dėl pramoninio vandens; arba

b) patenka į Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, bet nepatenka į sąvokos „atliekos" taikymo sritį, kurios tokiomis pripažįstamos pagal Pagrindų direktyvą dėl atliekų ypač dėl Nuotekų direktyvos?"

20. Byloje dalyvavo *Thames Water Utilities*, *Environment Agency*, Jungtinės Karalystės, Belgijos, Nyderlandų vyriausybės ir Komisija.

IV — Vertinimas

21. Prejudiciniai klausimai pateikti siekiant išsiaiškinti, ar nuotekos, išbėgusios iš nuotekų surinkimo sistemos, pagal bendruosius atliekų teisės aktus pripažįstamos „atliekomis". Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat prašo išaiškinti dvi Pagrindų direktyvos dėl atliekų nuostatų išimtis. Pagal 2 straipsnio 1 dalies b punkto

iv papunktį Pagrindų direktyva dėl atliekų netaikoma nuotekoms, išskyrus skystas atliekas, jeigu nuotekoms taikomi kiti teisės aktai (šiuo klausimu žr. B dalį). Pagal 2 straipsnio 2 dalį specialios taisyklės, taikomos atliekoms, gali turėti viršenybę bendrųjų nuostatų atžvilgiu (šiuo klausimu žr. C dalį). Abiejų išimtį numatančių nuostatų taikymas galimas tuomet, jei daroma prielaida, kad nuotekos pripažįstamos atliekomis Pagrindų direktyvos dėl atliekų 1 straipsnio a dalies prasme (šiuo klausimu žr. A dalį) [4].

A — *Dėl atliekų sąvokos*

22. Remiantis Pagrindų direktyvos dėl atliekų 1 straipsnio a dalimi reikia patikrinti, ar nuotekos priskiriamos I priedo kategorijoms, kurias atliekų turėtojas šalina, ketina arba privalo šalinti.

23. Nuotekos tikrai patenka į atliekų kategoriją Q16, kuriai priskiriamos visų rūšių medžiagos arba produktai, nepriklausantys jokiai kitai grupei. Mano nuomone, akivaizdu, kad pirminis atliekų turėtojas, išleisdamas nuotekas į nuotekų surinkimo sistemas, šalino ir taip pat ketino šalinti nuotekas. Tokios pozicijos taip pat laikosi *Environment Agency*, Jungtinė Karalystė ir Nyderlandų vyriausybė.

24. Vadinasi, kai nuotekos išleidžiamos į nuotekų surinkimo sistemas, jos tampa atliekomis. Tą patvirtina taip pat ir toliau nurodyta atliekų teisės aktų išimtis. Jei nuotekos nebūtų laikomos „atliekomis“, ši išimtis nebūtų reikalinga.

25. Tačiau nuotekos praranda šią atliekų savybę, kai jas išvalius remiantis Nuotekų direktyvos nuostatomis jos tampa tokios kokybės, jog jas galima išleisti į vandens telkinius ar pakartotinai panaudoti. Atitinkamas valymas reiškia perdirbimą, kaip Teisingumo Teismas tą patikslino pakuočių atliekų atžvilgiu [5]. Vis dėlto neišvalytoms nuotekoms būdingos tos pačios savybės, kaip ir į nuotekų surinkimo sistemas išleidžiamoms

4 — Dėl išimties pagal 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunktį patikrinimo žr. 2004 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (C-62/03, nepaskelbta Rinkinyje 11 punktas) bei 2005 m. rugsėjo 8 d. Sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (C-416/02, Rink. p. I-7487, 98 ir paskesni punktai), ir sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (C-121/03, Rink. p. I-7569, 69 ir paskesni punktai), pastarieji susiję atitinkamai su kiaulių ūkiais ir juose susikaupusių gyvulių gaišenomis.

5 — 2003 m. birželio 19 d. Sprendimas *Mayer Parry Recycling* (C-444/00, Rink. p. I-6163, 63–69 punktai).

nuotekoms, todėl jos laikytinos „atliekomis“, ypač kai jos išbėga iš nuotekų surinkimo sistemos.

B — *Dėl Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunkčio*

26. Vis dėlto remiantis Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b) punkto iv papunkčiu ji netaikoma nuotekoms, išskyrus skystas atliekas, jeigu tokioms nuotekoms yra taikomi kiti teisės aktai. Todėl reikia patikrinti, ar šiuo atžvilgiu Nuotekų direktyva numato tokius teisės aktus.

27. Kad būtų galima taikyti išimtį Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto prasme, neužtenka, kad kiti teisės aktai būtų susiję vien su nagrinėjamomis medžiagomis arba daiktais, pavyzdžiui, pramonine prasme; turi būti numatytos konkrečios nuostatos, reglamentuojančios jų kaip atliekų tvarkymą Pagrindų direktyvos dėl atliekų 1 straipsnio d dalies prasme [6]. Jos taip pat turi užtikinti tokį aplinkos apsaugos lygį, kuris bent jau prilygtų pasiektajam įgyvendinant Pagrindų direktyvą dėl atliekų priimtomis priemonėmis. Priešingu atveju būtų pažeisti Bendrijos aplinkos politikos tikslai, nustatyti EB 174 straipsnyje, ir pačios Pagrindų direktyvos dėl atliekų tikslai [7].

28. *Thames Water Utilities* nuomone, atsižvelgus į lygiaverčio aplinkos apsaugos lygio reikalavimą reikia atskirti kitus Bendrijos teisės aktus ir kitus nacionalinės teisės aktus. Reikšmingi Bendrijos teisės aktai visada yra lygiaverčiai, nes teisės aktų leidėjas juos priima žinodamas nustatytus reikalavimus. Vis dėlto, kaip nurodė *Environment Agency*, Teisingumo Teismas sprendimuose dėl Ispanijos kiaulių ūkių yra nusprendęs, kad lygiaverčio apsaugos lygio reikalavimas taikomas taip pat ir kitiems Bendrijos teisės aktams [8]. Tokį lygiavertiškumą reikia patikrinti kiekvienu konkrečiu atveju [9].

29. Remiantis Nuotekų direktyvos 1 straipsnio 2 dalimi jos tikslas – apsaugoti aplinką

6 — 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *AvestaPolarit Chrome* (C-114/01, Rink. p. I-8725, 52 punktas).

7 — Sprendimas *AvestaPolarit Chrome* (nurodytas 6 išnašoje, 59 punktas). Žr. taip pat sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (nurodytas 4 išnašoje, C-416/02, 102 punktas ir C-121/03, 72 punktas) ir 2006 m. rugsėjo 7 d. mano išvadą *KVZ retec* (C-176/05, nagrinėjama Teisme, 98 punktas).

8 — Sprendimai *Komisija prieš Ispaniją* (nurodyti 4 išnašoje, C-416/02, 99 punktas ir C-121/03, 69 punktas).

9 — Žr. sprendimus *Komisija prieš Ispaniją* dėl kiaulių ūkių (nurodyti 4 išnašoje, C-416/02, 101 punktas ir C-121/03, 71 punktas).

nuo išleidžiamų nuotekų žalingo poveikio. Pagal jos 1 straipsnio 1 dalį ji taikoma miesto nuotekų surinkimui, valymui bei išleidimui ir nuotekų iš tam tikrų pramonės sektorių valymui bei išleidimui. Visos byloje dalyvaujančios šalys nurodo, kad minėtos direktyvos nuostatos neabejotinai yra kiti teisės aktai Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto prasme, todėl negalima taikyti teisės aktų dėl atliekų [10]. Atsižvelgęs į tai, *Thames Water Utilities* daro išvadą, kad nuotekoms taikoma išimtis apima taip pat ir iš nuotekų surinkimo sistemos išbėgusias nuotekas.

30. Iki šiol Teisingumo Teismas nepateikė aiškios nuomonės dėl klausimo, kokios yra išimties pagal Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punktą taikymo ribos kitų teisės aktų atžvilgiu. Remiantis tiek *Thames Water Utilities*, tiek Belgijos vyriausybės nuomone, kitų teisės aktų, kurie pakankamai reglamentuoja atitinkamus klausimus, buvimas neleidžia taikyti teisės aktų dėl atliekų taip pat ir visiems kitiems klausimams.

31. Vis dėlto tokia nuomonė yra sunkiai suderinama su Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto formuluote. Remiantis direktyvos redakcija vokiečių kalba, Pagrindų direktyva dėl atliekų netaikoma nurodytoms atliekoms, kurioms „jau taikomi kiti teisės aktai" („soweit für diese bereits andere Rechstvorschriften gelten"). Iš to galima daryti išvadą *a contrario*, kad atliekas reglamentuojantys teisės aktai taikomi tuo atveju, kai netaikomi kiti teisės aktai.

32. Direktyvos redakcijos kitomis kalbomis perteikia tą pačią mintį šiek tiek kita forma, būtent vartojant mažiau tikslesnį jungtuką kartu su veiksmažodžiu „reguliuoti" [11]. Toks tam tikrų medžiagų „reguliavimas", prilygstantis atliekų teisės aktams, galimas tik tuomet, kai taikomos atitinkamos nuostatos.

33. Be to, *Thames Water Utilities* pozicija nesuderinama su Teisingumo Teismo praktika, numatančia, kad kituose teisės aktuose turi būti numatytos konkrečios nuostatos, reglamentuojančios atliekų tvarkymą Pagrindų direktyvos dėl atliekų 1 straipsnio d dalies prasme [12], ir kad jie turi užtikrinti tokį apsaugos lygį, kuris bent jau prilygtų už-

10 — Kaip tą jau nurodė generalinis advokatas F. G. Jacobs 2003 m. balandžio 10 d. Išvadoje *AvestaPolarit Chrome* (C-114/01, Rink. p. I-8725, 68 punktas).

11 — Anglų kalba: „where they are already covered by other legislation", prancūzų kalba: „lorsqu'ils sont déjà couverts par une autre législation", ispanų kalba: „cuando ya estén cubiertos por otra legislación".

12 — Sprendimas *AvestaPolarit Chrome* (nurodytas 6 išnašoje, 52 punktas).

tikrintajam pagal Pagrindų direktyvą dėl atliekų [13]. Tokius kitiems teisės aktams keliamus kokybės reikalavimus Teisingumo Teismas pagrindė visų pirma Pagrindų direktyvos dėl atliekų ir Bendrijos aplinkos teisės tikslais.

34. Kai nėra konkrečių atliekų tvarkymą reglamentuojančių nuostatų arba jos neužtikrina pakankamo apsaugos lygio, taikomos bendrosios atliekų teisės nuostatos. Todėl *Environment Agency* yra teisi reikalaudama prieš taikant Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunktį patikrinti, ar tokiu atveju, kai nuotekos išbėga iš nuotekų surinkimo sistemos, Nuotekų direktyva užtikrina aplinkos apsaugos lygį, prilygstantį užtikrinamam pagal teisės aktus dėl atliekų [14].

35. Kaip jau buvo minėta, Nuotekų direktyva reglamentuoja nuotekų surinkimą, valymą bei išleidimą. Todėl išimtis nuotekoms iš esmės taikoma, kai nuotekos surenkamos, t. y. kai jos yra nuotekų surinkimo sistemoje, vykdant valymą valymo įrenginiuose ir jas išleidžiant.

36. Nuotekų išleidimas prilygsta jų ištekėjimui iš nuotekų surinkimo sistemos, nes jos daugiau nebepatenka į Nuotekų direktyvos taikymo sritį. Vis dėlto Nuotekų direktyva reglamentuoja aplinkos apsaugos priemones, kurių būtina imtis siekiant apsaugoti aplinką [15]. Taigi išimtis pagal Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunktį taikoma ir pačiam išleidimui iš surinkimo sistemos. Nuotekos praranda atliekų savybes jas išvalius minėtu būdu prieš išleidimą [16], vadinasi, priešingai nei mano *Thames Water Utilities*, atliekų teisės nuostatos netaikomos ir po jų išleidimo.

13 — Sprendimas *AvestaPolarit Chrome* (nurodytas 6 išnašoje, 59 punktas). Žr. taip pat sprendimus *Komisija prieš Ispaniją* (nurodyti 4 išnašoje, C-416/02, 102 punktas ir C-121/03, 72 punktas) ir mano 2006 m. rugsėjo 7 d. išvadą (C-176/05, 98 punktas).

14 — Šiuo klausimu žr. sprendimus *Komisija prieš Ispaniją* dėl kiaulių ūkio (nurodyti 4 išnašoje, C-416/02, 101 punktas ir C-121/03, 71 punktas), kuriuose Teisingumo Teismas 1990 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 90/667/EEB, nustatančios gyvūninės kilmės atliekų šalinimo, perdirbimo, jų pateikimo į rinką ir gyvūninės arba žuvies kilmės pašaruose esančių ligų sukėlėjų prevencijos veterinarijos taisykles ir iš dalies keičiančios Direktyvą 90/425/EEB (OL L 363, p. 51), nuostatas palygino su atliekų teisės aktais, ir mano išvadą *KVZ retec* (nurodyta 7 išnašoje, 103 ir paskesni punktai), kurioje kaulų miltų pervežimui keliamus reikalavimus pagal 2002 m. spalio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1774/2002, nustatantį sveikatos taisykles gyvūninės kilmės šalutiniams produktams, neskirtiems vartoti žmonėms (OL L 273, 1), lyginu su Reglamento dėl atliekų pervežimo reikalavimais.

15 — Žr. 4 straipsnio 1 dalį, 5 straipsnio 2 ir 5 dalis, 6 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnį, 9 straipsnį, 12 straipsnio 2 ir 3 dalis bei 15 straipsnio 1 ir 2 dalis.

16 — Žr. šios išvados 25 punktą.

37. Vis dėlto šis atvejis nesusijęs su Pagrindų direktyvoje dėl atliekų numatytu išleidimu. Atvirkščiai, nuotekos išbėgo *prieš* galint jas išvalyti pagal Nuotekų direktyvą.

38. Belgijos vyriausybė ypač pabrėžia, kad Nuotekų direktyva taip pat taikoma ir šiam atvejui. Remiantis 3 straipsnio 2 dalimi, skaitoma kartu su I priedo A dalimi, nuotekų surinkimo sistemų projektavimas, statyba ir priežiūra yra vykdoma vadovaujantis geriausiais technikos pasiekimais, jei tai nėra pernelyg brangu. Aiškiai nurodoma, kad turi būti apsisaugota nuo nuotekų prasisunkimo ir kad turi būti galima riboti priimančių vandenų užteršimą esant smarkioms liūtims. Be to, Komisija papildomai nurodo, jog remiantis 10 straipsniu nuotekų valymo įrenginiai turi būti suprojektuoti, pastatyti, eksploatuojami ir prižiūrimi taip, kad jų veiklos rezultatai būtų pakankamai geri esant *įprastinėms* vietos klimato sąlygoms. Projektuojant nuotekų valymo įrenginius, atsižvelgiama į sezoninius apkrovos kitimus.

39. Taigi Nuotekų direktyva reglamentuoja nuotekų *išbėgimą* iš nuotekų surinkimo sistemos, ir apima jį taip pat ir tuomet, kai nuotekų išbėgimo prevencija, vykdoma vadovaujantis geriausiais technikos pasiekimais, būtų pernelyg brangi. Todėl galimi nuotekų prasisunkimai turi būti šalinami vadovaujantis tais pačiais principais, nes tai yra reikalaujamos nuotekų surinkimo sistemos priežiūros dalis.

40. Priešingai nei mano *Environment Agency*, Nuotekų direktyva vis dėlto užtikrina aplinkos apsaugos lygį, reikalaujamą pagal Pagrindų direktyvą dėl atliekų, kurios 4 straipsnis draudžia nekontroliuojamą atliekų šalinimą. Aišku, kad nuotekų išbėgimas gali būti laikomas nekontroliuojamu šalinimu, tačiau tokio draudimo negalima taikyti absoliučiai kiekvienam šalinimo atvejui. Greičiau tokio draudimo apimtis turi būti ribojama remiantis proporcingumo principu, kad atliekų turėtojo, atsižvelgiant į iš jo reikalaujamą rūpestingumo pareigą, nebūtų galima apkaltinti nekontroliuojamu šalinimu.

41. Šią rūpestingumo pareigą aiškiau patikslina Nuotekų direktyva. Ji nustato, kokių priemonių reikia imtis, siekiant užkirsti kelią nekontroliuojamam atliekų šalinimui. Turi būti atsižvelgta į geriausius technikos pasiekimus, o nuotekų surinkimo sistemos saugumo išlaidos turi būti palygintos atsižvelgiant į galimus prasisunkimų sukeltus nuostolius.

42. Atliekų teisės aktai taip pat nenumato jokių kitų išsamesnių nuostatų, reglamentuojančių aplinkos apsaugą nelaimingų atsitikimų, kurie įvyksta vežant atliekas, atveju, kurių reglamentavimo lygis pasiektų tai, ko nepavyko padaryti Nuotekų direktyva. Visų pirma nėra normų, reglamentuojančių taikytinų apsaugos standartų ir saugos priemonių proporcingumą. Kalbant apie atliekų vežimą, Pagrindų direktyvos dėl atliekų 12 ir 13 straipsniais reikalaujama tik registracijos ir periodinio patikrinimo. Be to, 1993 m. vasario 1 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos Bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės [17] 13 straipsnyje įtvirtinta, kad valstybės narės turi nustatyti atliekų vežimo jų jurisdikcijai priklausančia teritorija atitinkamą priežiūros ir kontrolės sistemą. Tokį apsaugos lygį užtikrina Nuotekų direktyva, nes žinomas nustatytos konkrečioje vietoje esančios infrastruktūros – nuotekų surinkimo sistemos ir valymo įrenginių – valdytojas, ir taip pat į nuotekų surinkimo sistemą išleidžiamų atliekų kilmė.

43. Taigi, remiantis Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunkčiu, skaitomu kartu su Nuotekų direktyva, pirmoji direktyva netaikoma nuotekoms, išbėgusioms iš nuotekų surinkimo sistemos. Reikalavimai nuotekų surinkimo sistemoms turi būti taikomi remiantis Nuotekų direktyva.

44. Vis dėlto *Environment Agency*, kaip ir Jungtinės Karalystės vyriausybė bei Komisija, teisingai mano, kad Nuotekų direktyva pakankamai nereglamentuoja neišvalytų nuotekų *po to*, kai jos išbėga iš nuotekų surinkimo sistemos.

45. Nuotekoms taikoma išimtis gali būti dar kartą taikoma tik tuomet, kai nuotekos subėga atgal į jų surinkimo sistemą. Tačiau ji netaikoma tuo atveju, kai nuotekos išbėga iš jų surinkimo sistemos ir ypač kai jos užteršia žemę. Tai gali atsitikti, pavyzdžiui, kai skystosios sudedamosios dalys susigeria į žemę, o kietosios sudedamosios dalys lieka paviršiuje. Jeigu nuotekos negali susigerti, tuomet, nesiimant jokių priemonių, jos lieka paviršiuje iki išgaruoja skystosios sudedamosios dalys.

46. Tokiai situacijai gali būti taikomos įvairios Pagrindų direktyvos dėl atliekų nuosta-

17 — OL L 30, p. 1, 2001 m. gruodžio 28 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2557/2001, iš dalies keičiantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos Bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės V priedą (OL L 349, p. 1).

tos: pagal 4 straipsnį turi būti uždraustas ne tik Nuotekų direktyvoje apibrėžtas nekontroliuojamas atliekų išleidimas, bet taip pat ir nekontroliuojamas išvertimas. Tai galėtų atsitikti tuomet, kai atsakingas asmuo palieka išleistas nuotekas užterštoje žemėje. Be to, 4 straipsnyje numatyti atliekų panaudojimo ir šalinimo reikalavimai. Jie turi būti vykdomi nesukeliant pavojaus žmonėms ir nenaudojant procesų ar būdų, galinčių pakenkti aplinkai, *inter alia*, nesukeliant pavojaus vandeniui, orui, dirvožemiui, augalams ir gyvūnams, nesukeliant triukšmo ar kvapų nedarant neigiamo poveikio kraštovaizdžiui ar ypač svarbioms vietovėms. Be to, reikia paminėti taip pat ir 8 straipsnyje numatytą pareigą atliekas perduoti atliekų surinkėjui, ir 15 straipsnio nuostatas dėl išlaidų padengimo pagal principą „teršėjas moka“ [18].

47. Taigi remiantis Pagrindų direktyva dėl atliekų gali būti privaloma išpumpuoti susikaupusias nuotekas, panaikinti ant paviršiaus likusias kietąsias nuotekų sudedamąsias dalis arba, priešingai nei teigia Belgijos vyriausybė, išvalyti užterštą dirvožemį [19].

48. Nuotekų direktyvoje nėra jokių bent kiek panašių nuostatų užuomazgų. Priešingai Nyderlandų vyriausybės pozicijai, įsipareigojimas pašalinti pasekmes taip pat nenumatytas minėtoje direktyvoje. *Thames Water Utilities*, Belgijos ir Nyderlandų vyriausybės neįvertino to teigdamos, kad Nuotekų direktyva numato išsamias bendro pobūdžio normas, reglamentuojančias priemones, kurių imamasi nuotekų, kurios taip pat ir jų ištekėjimo atveju nepatenka į Pagrindų direktyvos dėl atliekų taikymo sritį, atžvilgiu.

49. Taigi, nepaisant to, kad yra Nuotekų direktyva, teisės aktai dėl atliekų taikomi

18 — Šiuo klausimu žr. 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Van de Walle ir kt.* (C-1/03, Rink. p. I-7613, 56 ir paskesni punktai).

19 — Žr. sprendimą *Van de Walle ir kt.* (nurodytas 18 išnašoje, 52 punktas). Jame buvo nurodyta, kad atsižvelgus į Pagrindų direktyvos dėl atliekų pakeitimą buvo keliamos diskusijos, ar reikėtų atmesti jos taikymo išplėtimą atliekomis užterštam dirvožemiui. Šiuo klausimu žr. 2 išnašoje nurodyto Komisijos pasiūlymo 2 straipsnio 1 dalies f punktą bei 2006 m. spalio 31 d. Suomijos pirmininkavimo laikotarpiu pateikto kompromisinio pasiūlymo 2 straipsnio 2 dalies b punktą, Tarybos dokumentas 14750/06, http://register.concilium.europa.eu/pdf/en/06/st14/st14750.en06.pdf. Vis dėlto kiekviena tokia taisyklė, atsižvelgiant į pažeidimų panaikinimą, galėtų labai susilpninti Europos Bendrijos teisės aktų dėl atliekų praktinį poveikį, nes neteisėtai šalinant atliekas jos dažnai sumaišomos su dirvožemiu. Taip yra ypač kai užteršiama skystomis atliekomis, tačiau taip pat ir išmetant kietąsias medžiagas neteisėtuose šiukšlynuose.

neišvalytoms nuotekoms, išbėgusioms iš nuotekų surinkimo sistemos.

50. Šios išvados nepaneigia ir Belgijos vyriausybės argumentas, jog kyla prieštaravimas, nes, remiantis 1986 m. birželio 12 d. Tarybos direktyvos 86/278/EEB dėl aplinkos, ypač dirvožemio, apsaugos naudojant žemės ūkyje nuotekų dumblą [20] trečiąja konstatuojamąja dalimi, teisės aktai dėl atliekų netaikomi nuotekų dumblui, tačiau tai netaikoma išbėgusioms nuotekoms. Abejotina, ar ši konstatuojamoji dalis vis dar tiksliai atspindi šiandieninę teisinę padėtį. Kaip remdamasi konkretesniu Komisijos pasiūlymu dėl minėtos direktyvos [21] posėdyje pabrėžė *Environment Agency*, ši konstatuojamoji dalis grindžiama pirmine Pagrindų direktyvos dėl atliekų redakcija. Pagal tuo metu galiojusią redakciją į Pagrindų direktyvos dėl atliekų taikymo sritį besąlygiškai nepateko nuotekos ir visos atliekos, kurioms taikomos specialios Bendrijos teisės nuostatos [22]. Remiantis šiuo metu galiojančiais teisės aktais reikia patikrinti, kiek Direktyva 86/278 yra kitas teisės aktas Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto prasme. Net jeigu atlikus tokį patikrinimą būtų padaryta išvada, kad nuotekų dumblui panašioje situacijoje netaikomi teisės aktai dėl atliekų, tai neprieštarautų šiai išvadai. Toks skirtumas būtų labiau pagrindžiamas tuo, jog nuotekų dumblui atitinkamai taikomi kiti teisės aktai.

51. Belgijos vyriausybė taip pat palygino su vienu iš sprendimų dėl Ispanijos kiaulių ūkio, kuriame Teisingumo Teismas, remdamasis galimu 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių [23] pažeidimu, atsisakė daryti išvadą, jog srutų išpylimas laikomas nekontroliuojamu atliekų išmetimu [24]. Vis dėlto ir šis palyginimas nepaneigia minėtos išvados.

52. Pirmiausia manau, kad minėtas sprendimas šiuo klausimu nėra įtikinantis. Įsipareigojimų pagal Direktyvą 91/676 neįvykdymas išpilant srutas yra papildomas įrodymas, jog srutų turėtojas ketina jas išpilti. Šia direktyva siekiama leisti išpilti tik tiek srutų, kiek jos gali būti panaudotos kaip trąšos augalams.

20 — OL L 181, p. 6.

21 — Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos dėl nuotekų dumblo panaudojimo žemės ūkyje, OL C 264, p. 3.

22 — Žr. 2 straipsnio 2 dalį: „Ši direktyva netaikoma <...> d) nuotekoms, išskyrus skystas atliekas <...> f) atliekoms, kurioms taikomos specialios Bendrijos taisyklės".

23 — OL L 375, p. 1.

24 — Sprendimas *Komisija prieš Ispaniją* (nurodytas 4 išnašoje, C-416/02, 96 punktas).

Didesnis, nei tai reikalinga, srutų kiekio išpylimas yra ne tik žalingas aplinkai, bet taip pat neatlieka trešimo funkcijos, ir laikytinas vien šalinimu [25].

53. Vis dėlto šiuo atveju daug svarbiau yra tai, kad minėtoje byloje nagrinėta situacija dėl kiaulių ūkių labai skiriasi nuo šio atvejo. Ne kiekvienu atveju srutos turi būti laikomos atliekomis, nes jų turėtojas ne visuomet ketina jas šalinti, bet gali jas naudoti kaip trąšas, atsižvelgiant į tai, kaip jis organizuoja savo verslą [26]. Vis dėlto akivaizdu, kad pirminiai nuotekų turėtojai jas šalino išleisdami nuotekas į nuotekų surinkimo sistemas. Taigi galimas Nuotekų direktyvos pažeidimas šiuo atveju, priešingai nei byloje dėl kiaulių ūkių, neįrodo, kad nagrinėjamos nuotekos turi būti pripažįstamos atliekomis.

54. Nors šiuo atveju aišku, kad išbėgusios nuotekos, nepaisant Nuotekų direktyvos, patenka į teisės aktų dėl atliekų taikymo sritį, gali būti, kad nacionalinės teisės aktuose numatytos Pagrindų direktyvos dėl atliekų ribas peržengiančios nuostatos, taip pat apimančios ir išbėgusias nuotekas, kurios nesubėga atgal į nuotekų surinkimo sistemą, ir šios nuostatos užtikrina pakankamą aplinkos apsaugos lygį. Tokie teisės aktai, remiantis Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunkčiu, nenumatytų Pagrindų direktyvos dėl atliekų taikymo [27].

55. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė pakankamai informacijos dėl atitinkamų nacionalinių nuostatų turinio, Teisingumo Teismas šiam teismui negali tuo klausimu padėti. Vis dėlto iš į bylą įstojusių šalių, *inter alia*, Jungtinės Karalystės vyriausybės, pastabų matyti, kad tokių nuostatų buvimas prejudiciniame klausime minimame 1991 m. Įstatyme dėl pramoninio vandens atrodo abejotinas. Be to, atrodo, kad šis įstatymas iš esmės apsiriboja Nuotekų direktyvos įgyvendinimu. Abejotina, ar *Thames Water Utilities* posėdyje nurodytos 1990 m. Įstatymo dėl aplinkos apsaugos (*Environmental Protection Act*) nuostatos dėl neigiamo poveikio aplinkai šalinimo priemonių gali būti laikomos konkrečiomis nuostatomis, reglamentuojančio-

25 — Žr. taip pat generalinės advokatės C. Stix-Hackl labiau įtikinamą 2005 m. gegužės 12 d. Išvadą *Komisija prieš Ispaniją* (C-416/02, Rink. p. I-7487, 38 ir paskesni punktai).

26 — Sprendimai *Komisija prieš Ispaniją* (nurodyti 4 išnašoje, C-416/02, 94 punktas ir C-121/03, 65 punktas), dar aiškiau nurodyta generalinės advokatės C. Stix-Hackl išvadoje (nurodyta 25 išnašoje, C-416/02, 35 ir paskesni punktai).

27 — Žr. sprendimą *AvestaPolarit Chrome* (nurodytas 6 išnašoje, 49 ir paskesni punktai).

mis atliekų tvarkymą Pagrindų direktyvos dėl atliekų 1 straipsnio d punkto prasme [28]. Tokios nuostatos reikalingos norint taikyti išimtį pagal Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio b punkto iv papunktį.

C — *Dėl specialių taisyklių pagal Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 2 dalį*

56. Norint išsamiau atsakyti į prejudicinius klausimus, galiausiai reikia atsakyti į klausimą, ar Nuotekų direktyva numato specialias taisykles Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 2 dalies prasme, kurios neleistų taikyti bendrosios teisės dėl atliekų ištekėjusioms nuotekoms.

57. Kaip nurodė *Environment Agency*, Nyderlandų vyriausybė ir Komisija, Teisingumo Teismas sprendime *AvestaPolarit Chrome* nusprendė, kad konkrečios specialios normos pagal Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 2 dalį gali turėti pirmenybę atliekų apdorojimą reglamentuojančių bendrųjų nuostatų taikymo atžvilgiu, nors likusiais klausimais konkrečioms medžiagoms ir toliau būtų taikoma bendroji atliekų teisė [29]. Jungtinės Karalystės vyriausybė šiuo atžvilgiu kaip pavyzdį pateikia sprendimą *Mayer Parry Recycling* [30], susijusį su specialiomis taisyklėmis, reglamentuojančiomis pakuočių atliekų pakartotinį panaudojimą.

58. Kaip teigia *Environment Agency* ir Jungtinės Karalystės vyriausybė, Nuotekų direktyvoje nėra jokių atitinkamų specialių taisyklių, reglamentuojančių iš nuotekų surinkimo sistemos išbėgusias nuotekas, kurios nesuteka atgal į ją [31]. Priešingu atveju nuotekoms taikoma išimtis taip pat apimtų ir išbėgusias nuotekas ir nebūtų galima taikyti Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 2 dalies.

59. Šiuo atveju nesvarbu, ar ir kiek 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti [32] numato specialias nuostatas, nes jos perkėlimo terminas

28 — Žr. šios išvados 27 punktą.

29 — Nurodytas 6 išnašoje, 48 punktas.

30 — Nurodytas 5 išnašoje.

31 — Žr. šios išvados 48 punktą.

32 — OL L 143, p. 56.

baigiasi 2007 m. balandžio 30 d. ir ji netaikoma žalai, kilusiai dėl emisijos, atsitikimo ar įvykio, įvykusio iki minėtos datos. Todėl šiuo atveju ši direktyva netaikoma nagrinėjamiems nuotekų ištekėjimo atvejams. Be to, šalys šia direktyva nesirėmė.

60. Ateityje gali iškilti klausimas, kaip bendroji teisė dėl atliekų taikoma žalos vandeniui arba žalos žemei, kurios apibrėžiamos Direktyvos 2004/35 2 straipsnio 1 dalies b ir c punktuose, atveju. Atsiradus šiai žalai kyla žalos ištaisymo (atlyginimo) įsipareigojimai pagal minėtos direktyvos 6 ir paskesnius straipsnius, kurie, palyginti su įsipareigojimais pakartotinai panaudoti arba šalinti atliekas, galėtų būti laikomi specialiais.

61. Siekiant užbaigtumo, reikia pažymėti, kad Direktyva 2004/35 nėra „kiti teisės aktai" Pagrindų direktyvos dėl atliekų 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunkčio prasme, kurie reglamentuoja iš nuotekų surinkimo sistemų išbėgusias nuotekas, nes ji nenumato specialių taisyklių, reglamentuojančių nuotekų kaip atliekų tvarkymą.

V — Išvada

62. Todėl siūlau į prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Iš nuotekų surinkimo sistemos išbėgusios nevalytos nuotekos laikytinos „atliekomis" 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų 1 straipsnio a punkto prasme.

2. Remiantis Direktyvos 75/442 2 straipsnio 1 dalies b punkto iv papunkčiu, skaitomu kartu su 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 91/271/EEB dėl

miesto nuotekų, iš nuotekų surinkimo sistemos išbėgusios ir į žemę išsiliejusios nuotekos nepatenka į Direktyvos 75/442 taikymo sritį, tačiau ji taikoma iš nuotekų surinkimo sistemos išbėgusioms nevalytoms nuotekoms.

3. Direktyva 91/271 nenumato specialių nuostatų, reglamentuojančių išbėgusias nuotekas Direktyvos 75/442 2 straipsnio 2 dalies prasme.